

Miten on luotava onnellinen yhteiskunta?

Onnellinen yhteiskunta on se, jossa ihmiset ovat onnellisia. Toiset sanovat, että ihmisten onni kokonaan riippuu niistä olosuhteista, joissa he elävät: muuttakaamme ihmisten ympäristö sopusuhtaiseksi ja iloiseksi, ja ihmiset itse muuttuvat iloisiksi ja onnellisiksi. Toiset sanovat, että ihmisten onni on kokonaan riippumaton ulkonaisista olosuhteista: ihminen voi olla yhtä onneton uhkeassa linnassa kuin halvassa mökissä, yhtä onnellinen ja tyytyväinen syrjäisessä maakylässä kuin suurkaupungin sivistyskeskuksessa; turha on onnen kannalta suunnitella muutoksia yhteiskuntaoloissa.

Totuus käy nähtävästi kultaista keskitietä. Ihmisen korkein, henkinen, uskonnollinen onni on epäilemättä ulkonaisista riippumaton, mutta tämä onni on harvoille suotu; suuri enemmistö kulkee kehityksessään kaukana pyhimysten kaidalta tieltä. Mutta onnea ajateltaessa on otettava lukuun niiden onni ja kehitys, jotka kuuluvat enemmistöön. Ja heidän kannaltaan on epäilemättä totta sekin, että vaikeat ja luonnottomat olosuhteet masentavat ihmisten mieliä ja tekevät heidän elämänsä raskaaksi.

Näin ollen on paikallaan sanoa, että ympäröivät olosuhteet ja ihmiset ovat onnen luomisessa vuorovaikutuksessa keskenään. Ympäristö ei ole ainoa tekijä, tekijänä on ihminenkin.

Millä tavalla sitten ihmiset ovat tekijöinä onnellisen yhteiskunnan luomisessa? Mikäli ihmiset ovat tietämättömiä, valistumattomia, raakoja, sikäli ovat onnettomia, olivatpa ulkonaiset olosuhteet kuinka sopusuhtaiset tahansa. Ihmisten täytyy muuttua, sivistyä, valistua, luopua materialistisesta maailmankatsomuksesta ja tavotella aatteellista elämänymmärrystä, jotta voisivat viihtyä, menestyä ja olla onnellisia paremmissa olosuhteissa.

Käsi kädessä kulkevat nämä molemmat kehityslinjat: ihmiset itse sielukkaammiksi, ympäröivät olosuhteet sopusuhtaisemmiksi!

Kolme taikasanaa on, joiden kätkemät aatteet ovat elähtäneet ihmissieluja toista sataa vuotta, vaikka niitä vielä on vain puolinaisesti ja pintapuolisesti ymmärretty. Nuo taikasanat ovat: vapaus, veljeys, tasa-arvoisuus.

Veljeys on ihmisen ruumiillisen olemuksen ydin, tasa-arvoisuus hänen sielullisen minänsä salaisuus ja vapaus hänen henkensä synnymäinen jumalallinen oikeus.

Mikäli nämä aatevoimat elävät ihmisten mielissä, sikäli ne vaikuttavat historiassa. Hedelmöittämällä ihmisten sieluelämää ne saavat aikaan muutoksia yhteiskunnissa. Ja muutokset ovat pysyviä, kun aatteiden pyhä tuli on ihmisiäkin puhdistanut.

Kolme parlamenttia.

Kysymys. Mitä kuulenkaan — kolme parlamenttia? Tarkoitatteko, että esim. meillä Suomessa pitäisi olla kolmet valtiopäivät yhtäikaa, vai tarkoitatteko ehkä, että luopuisimme yksikamarijärjestelmästä ja palaamalla takaisin vanhaan säätyjärjestykseen perustaisimme uudestaan kolme kamaria entisen neljän asemasta?

Vastaus. En suinkaan tarkoita mitään palaamista vanhoihin systeemeihin. Vanhalla säätyjaolla oli omat puolensa, mutta se ei tehnyt ihmiskuntaa onnelliseksi. Kansojen onni on kai kuitenkin — ainakin oleva — kaikkien lainlaatijain päämäärä. Sentähden meidän täytyy turvautua järjestelmään, joka paremmin kuin vanha takaa kansamme onnen.

Kys. Mutta nykyinen yksikamari on juuri suunnaton uudistus!

Vast. On tietenkkin, mutta ei niin paljon siinä, että edustajat istuvat yhdessä sen sijaan että ennen istuivat neljässä huoneessa, vaan pikemmin siinä, että kansan edustajat todella valitaan uudella tavalla nyt, kun jokaisella kansalaisella on äänioikeus.

Kys. Siinäpä sen näette. Mitä teillä siis on moittimista? Mitä parempaa enää voitte löytää?

Vast. Kuten sanoin: yksikamarijärjestelmä on yhä vielä puutteellinen. Tarvitsemme kolme, mutta ei kolme kamaria samoilla valtiopäivillä, vaan kolme parlamenttia.

Kys. Kolme eri parlamenttia?

Vast. Niin, kolme eri parlamenttia: poliittinen, taloudellinen ja sivistyksellinen — nimitettäköönpä niitä sitten vaikka eri nimillä valtiopäiviksi, talouskamariksi ja kulttuuriparlamentiksi.

Kys. Mutta miksikä? Valtiopäivillähän juuri pohditaan ja ratkaistaan sekä poliittisia että taloudellisia ja kulttuurikysymyksiä.

Vast. Tietenkin, ja siinä onkin koko järjestelmän heikkous. Valtiollisia ja taloudellisia tai kulttuurikysymyksiä ei saa sekoittaa toisiinsa — silloin toinen joutuu toisesta kärsimään, — vaan niitä on pohdittava ja ratkaistava itsenäisesti ja vapaasti. Jos esim. taloudellisia asioita järjestetään poliittisia näkökohtia silmälläpitäen, käy niinkuin maailmansodassa: tulee nälänhätä ja vallankumous. Jos samoin sivistysasioita, joihin m. m. kuuluu uskonto, alistetaan palvelemaan valtiollisia tarkoituksia, silloin saamme — niinkuin meillä nyt on — valtiokirkon, joka pitkinä vuosisatoina on jarruttanut henkistä kehitystä.

Kys. Tahtoisitte siis kirkon erilleen valtiosta?

Vast. Tietysti, sillä kaiken henkisen elämän sisin ehto ja tunnusmerkki on vapaus. Uskonto kai on tärkeämpi kuin kirkko ulkonaisena laitoksena — ja uskonnon henki viihtyy ainoastaan vapaudessa.

Kys. Mutta eikö uskonnon auktoriteetti riipu kirkon voimasta? Jos kirkko eroitetaan valtiosta, heikkenee se. Ja millä tavalla valtio sitten olisi kirkkoa sortanut?

Vast. Ehkei niin paljon kirkkoa, koska kirkko mielellään on palvellut valtiota, joka sitä aineellisesti ja maallisesti turvasi, – tästä tietysti tekevät poikkeuksen vallankumousajat (esim. Ranskan suuri vallankumous kahdeksannellatoista vuosisadalla ja meidän päiviemme bolshevikivalta Venäjällä), – mutta sitä enemmän uskontoa.

Kys. Millä tavalla valtio on uskontoa sortanut?

Vast. Mikä kysymys! Kuvitelkaa esim., että olisitte ollut duhoboori Venäjällä tsaarivallan aikana: oliko teillä vapaus elää vakaumuksenne mukaan? Duhoboorit uskoivat, että Kristus kielsi sodan ja tappamisen ja miekan kannon. Kristuksen nimessä he kieltäytyivät asevelvollisuudesta. Mikä oli seurauksena? Vankeus tietysti, ellei kuolema. Eikö se ollut uskonnon, hengen ja omantunnon vapauden sortamista? Tai ottakaa esimerkki omasta maasta. Luuletteko, että pelastusarmeija alkuvuosina sai vapaasti ja esteettömästi toimia meillä? Silloinpa erehdytte. Kirkkomme, jolla oli valtiomahti takanaan, piti kristillisen sielunhoidon vaativan, että pelastusarmeijan ensimmäiset upseerit silloin tällöin istuivat vankilassa «luvattomien» kokousten pidosta. Niin paljon valtio ja valtiokirkko kunnioitti ihmisten uskontoa ja uskonnollista elämää.

Kys. Tuohan kyllä oli sortoa.

Vast. Ja eikö se yleensä johdu sorretusta eli epävapaasta tilasta, että kirkko aina hyväksyy ja siunaa valtion toimenpiteitä? Kun valtakunta esim. lähtee sotaan – olipa se vaikka valloitus- ja ryöväys-sota, – niin eikö kirkko lippuja siunaa, eikö se rukoile menestystä omille ja tuhoa «vihollisen» aseille? Onko teidän mielestänne tämä sopiva uskonnon arvokkuudelle? Eikö koko henkinen elämä kadota merkitystään, eikö se muutu hunbugiksi, kun se asetetaan maallisten, jopa itsekkäidenkin tarkoitusperien palvelijaksi?

Kys. Saattaa niin olla. Tämä asia tuleekin ratkaistuksi uskonvapauden ja – jos niin tahdotte – kirkon valtiosta eroittamisen kautta. Mutta mitä tekemistä sillä on kulttuurituriparlamentin kanssa?

Vast. Uskonto ei ole ainoa henkisen elämän muoto. Henkiseen elämään kuuluu kaikki kasvatus ja opetus (koulut ja yliopistot), kaikki kirjallisuus, taide, musiikki j. n. e. Kaikkia näitä henkisen elämän muotoja on suojattava poliittiselta ja taloudelliselta painostukselta, kaikkien niiden täytyy hengittää ehdottoman raitista ja vapaata ilmaa. Sitä varten henkinen elämä tarvitsee omat edustajansa, oman parlamenttinsa, joka sen parasta katsoo.

Kys. Teidän mielestänne siis koulutkin ovat eroitettavat valtiosta. Mutta kuinka käy silloin yleisen koulupakon, joka sentään on uuden ajan saavutuksia. Jos ei valtio avusta kouluja, jos ei valtio velvoita kansalaisia lähettämään lapsiansa kouluun, joudumme varmasti takaisin keskiajan pimeyteen. Sitä kai ette pidä suotavana?

Vast. En suinkaan, mutta en ollenkaan näe, millä tavalla kulttuuriparlamentti syöksisi meidät keskiaikaiseen pimeyteen! Mitä ensinnäkin valtion avustukseen tulee,

niin miksikä luulette, että se lakkaisi? Kuinka valtio lakkaisi avustamasta ja tukemasta aineellisesti kouluja ja yliopistoja, kirkkoja ja yhdyskuntia, tiedettä, taidetta, kirjallisuutta ja yleensä sivistysrientoja? Päinvastoin: valtio on tähän saakka omistanut liian vähän tosi huomiota henkiselle elämälle. Katsokaa minkä tahansa valtakunnan tulo- ja menoarvioita! Sivistys saa paljon vähemmän rahallista avustusta osakseen kuin esim. sotalaitos.

Kys. Mutta äsken sanoitte, että kulttuuriparlamentti ei sekaantuisi taloudellisiin asioihin?

Vast. Ei sekaantuisikaan. Se ainoastaan esittää omat näkökantansa ja tarpeensa, omat aineelliset vaatimuksensa, mikäli niitä esiintyy. Muistakaa, että tämän uuden järjestelmän mukaan kaikki sivistyslaitokset, kirkot ja koulut (samaten kuin esim. näyttämöt jo meidän aikanamme), ovat vapaita ja itsenäisiä laitoksia, jotka elävät omalla työllään ja vain osaksi tarvitsevat valtiollista kannatusta, jota muuten koulut tarvitsevat paljon suuremmassa määrässä kuin esim. kirkot. Mitä muuten koulupakkoon tulee, miksi luulette vanhempien lakkaavan lähettämästä lapsiaan kouluun vapaassa yhteiskunnassa, jossa ovat tilaisuudessa hankkimaan lapsilleen mielensä mukaista opetusta ja kasvatusta? Päinvastoin uskon, että sivistystarve kasvaa yhä suuremmaksi, kuta monipuolisemmin se on tyydytettävissä. Monet nykyajan vanhemmat saattavat pahoitella, että heidän lapsiaan kasvatetaan kouluissa liian yksipuolisesti, esim. uskonnollisesti liian ahdasmielisesti tai tieteellisesti liian materialistisesti, tai että liian yksipuolisesti kehitetään lasten ymmärrystä sydämen ja tunteen, mielikuvituksen ja tahdon kustannuksella, tai että opetusjärjestelmä on turhan tietopuolista ja liian vähän käytännöllistä y. m. Vapaassa yhteiskunnassa kulttuuriparlamentti pian poistaisi epäkohtia ja panisi toimeen kokeiluja uusilla periaatteilla ja edellytyksillä. Ja huomatkaa: vapaassa yhteiskunnassa henkinen elämä ei enää ole «valtion hyväksymää» ja siinä mielessä «laillista». Ei ole enää «valtiokirkkoa» ja enemmän tai vähemmän halveksittavia «lahkoja» ja «eri uskollaisseurakuntia»; ei ole enää valtion kannattamaa «virallista» tiedettä ja sen ohella enemmän tai vähemmän epäilyttävää «vapaata tutkimusta» j. n. e. — vaan kaikki on kuten sanoin vapaata ja itsenäistä ja samalla tunnustettua ja tavallaan «laillista». Sillä onhan kulttuuriparlamentti valtiolaitos ja samalla vapaan henkisen työn edustaja.

Kys. Entä sitten taloudellinen parlamentti eli talouskamari, kuten sanoitte? Mikä tehtävä sillä on?

Vast. Sen tehtävä lyhyesti sanoen on huolehtia kansan yksilöiden aineellisesta hyvinvoinnista ja valtakunnan taloudellisesta menestyksestä. Se pohtii niitä monia käytännöllisiä kysymyksiä, jotka nytkin ovat valtiopäivillä esillä, mutta vapaana poliittisista rajoituksista. Se katselee asioita hyödyn, menestyksen, yleisen ja yksilöllisen hyvinvoinnin kannalta — sen alaan kuuluu esim. tullikysymys, kauppa, kysyntä- ja tuotanto-suhteiden järjestely, maanomistuksen käytännöllinen ratkaisu, teollisuuden ja maanviljelyksen edistäminen j. n. e. Sen tulee valvoa, ettei maassa ole köyhyyttä eikä hätää, ja samalla pitää silmällä, että kansan yleiset ja yhteiset varat alati

lisääntyvät ja kasvavat, sillä niillä varoilla edistetään kulttuuria sekä ylläpidetään yhteiskunnallinen järjestys ja valtion olemassaolo. Näistä asioista meidän ei tarvitse pitemmältä puhua, sillä ne ovat niin läheisiä ja päivänseiviä. Jokainen ymmärtää, että niitä varten tarvitaan valtiopäivät.

Kys. Mutta en vielä oikein ymmärrä, mitä varten pitää olla eri parlamentit. Eikö samoilla valtiopäivillä käy pohtiminen niinhyvin aatteellisia kuin aineellisia asioita?

Vast. Tottakai, jos vain olisi ajasta ja paikasta kysymys. Mutta ettekö huomaa, että tässä on kysymys elävistä ihmisistäkin? Harvoin sama yksilö on niin monipuolinen, että hän yhtä suurella harrastuksella ja asiantuntemuksella kykenee ratkaisemaan niin erilaisia asioita kuin esim. maitotalouden edistämiseen tarvittavia toimenpiteitä ja jonkun uuden tieteellisen professorintoimen perustamista. Eri parlamentit ovat välttämättömät juuri inhimillisen työnjaonkin perusteella.

Kys. Nyt ymmärrän paremmin. Tarkoitatte siis, että kussakin parlamentissa on niin sanoakseni ammattiväkeä?

Vast. Tottakai. Sehän juuri on hullua nykyisessä järjestelmässä, että kaikenlaiset oppineet yliopistomiehet, virkamiehet, sanomalehtimiehet, asianajajat y. m. s. pohtivat ja ratkaisevat maanviljelys-, teollisuus-, kauppa-, tulli- y. m. kysymyksiä, joita perinpohjin ja käytännöllisesti saattavat käsitellä ainoastaan asiantuntijat: maanviljelijät, työmiehet, teollisuudenharjoittajat, kauppiat j. n. e.

Kys. Totta kyllä, mutta eivätköhän oppineet tuo mukanaan asioiden käsittelyyn semmoisia aatteellisia ja oikeudellisia näkökantoja, joita ei liioin ole hyvä syrjäyttää?

Vast. Oikeudentuntoa on kyllä «käytännönkin» ihmisillä. Ei taloudellinen parlamentti ole varkain tai ryövärein eduskunta. Tietysti nämäkin ihmiset ovat sivistystä saaneet ja hankkineet, tietysti hekin elävät henkistä elämää. Sivistyslaitoksethan ovat heidän kasvattajiaan, ja valtakunnan opettajat ja profetat ovat heillekin selittäneet oikeuden ja totuuden periaatteita. Eivät he istu talouskamarissa loukatakseen oikeutta, vaan palvellakseen hyötyä. Jos esim. ihminen on pelastettava hukkumasta, ei ole paikallaan ensin tutkia asemaa filosofisesti. Talouskamari on toiminnan parlamentti. Oikeudellisista näkökannoista huolehtii poliittinen parlamentti.

Kys. Kumpi siis ratkaisee kysymystä työmiesten palkoista esim.? Tämä kai on puhtaasti taloudellinen kysymys?

Vast. Ei ole, sillä on oikeudellinenkin puolensa. Talouden kannalta voisi kysymystä ratkaista joko työmiesten etua silmälläpitäen, tai työnantajain tai koko maan. Oikeuden kannalta on taas mikäli mahdollista katsottava kaikkien etua, sekä yksilöiden että yhteiskunnan, eikä missään tapauksessa saa laiminlyödä yksilöiden, esim. työntekijäin, luonnollisia inhimillisiä oikeuksia. Sentähden valvoo poliittinen parlamentti oikeuden tasajakoa, kun taas talousparlamentti parhaimman kykynsä

mukaan ratkaisee asioita käytännössä. Kaiken taloudellisen käytännön luonnollisena ojemmusnuorana on inhimillinen hyväntahtoisuus ja veljeys.

Kys. Riippuu siis kuitenkin ihmisistä, millä tavalla asiat ratkaistaan.

Vast. Kuinka muuten? Olemmehan elävä yhteiskunta. Eivät mitkään kuolleet säännöt ratkaise elämän eläviä kysymyksiä.

Kys. Huonot ja puolueelliset ihmiset saattavat tehdä huonoja ja puolueellisia päätöksiä.

Vast. Miksi olettaa, että eduskunnan yksilöt ovat huonoja ja puolueellisia. Kansa valitsee edustajansa. Tottakai se valitsee parhaimmat miehensä ja naisensa, semmoiset, joilla on järki, omatunto ja sydän!

Kys. Ehkä niinkin.

Vast. Varmasti on niin. Puoluepukari ei menesty arvokkaassa parlamentissa. Suunsoitto ei auta siinä, missä on tehtävä järkeviä päätöksiä. Ja muuten: mimmoinen on kansa, semmoinen on eduskunta. Emme voi odottaa täydellistä. Ja miksi odottaisimmekaan?

Kys. Hm. Puhukaa nyt tuosta kolmannelta parlamentista – poliittisesta. Mikä se on?

Vast. Se on yhteiskunnallisen ja valtiollisen järjestyksen, kansalaisten turvallisuuden ja oikeuden parlamentti. Se pohtii ja ratkaisee oikeudellisia ja poliittisia kysymyksiä, virkalaitoksia koskevia, sotilaallisia ja poliisikysymyksiä. Koko virkamiehistö, s. o. kaikki, jotka ovat välittömästi valtion palveluksessa ja nauttivat valtiolta palkkaa, – on poliittisen parlamentin valvonnan alainen ja sille vastuullinen. Toiselta puolen, kuten sanoin, tämä juriidinen parlamentti valvoo esim. työntekijäin ja työnantajain välisiä suhteita, pitäen silmällä, ettei kummallakaan puolella tapahdu ihmisen luonnollisia oikeuksia loukkaavia vääryyksiä, ja on siten vuorovaikutuksessa talouskamarin kanssa. Poliittinen parlamentti muistuttaa eniten vanhaa eduskuntaa; siksiäpä olenkin sille ehdottanut nimen valtiopäivät. Sen jäsenet valitaan yleisen äänioikeuden perusteella, ja kun se vapautuu kaikista ekonomisista kysymyksistä, on syytä olettaa, että se unohtaen puolueelliset näkökannat pitää silmällä koko maan ja kaikkien kansalaisten parasta. Ovathan kaikki yksilöt yhdenvertaisia lain edessä – ainakin niiden pitäisi olla. Tämä oikeudellinen yhdenvertaisuus onkin oleva valtiopäivien tunnuslause ja niiden sisäinen, johtava henki.

Kys. Tämäkö parlamentti se siis on lakia laativa eduskunta?

Vast. Tämä. Se laatii lait, s. o. antaa niille muodon, mutta lakien henki, abstraktiset oikeuskäsitteet ja periaatteet, tulevat kulttuuriparlamentilta.

Kys. Jos nyt siis on kysymyksessä jokin yhteiskunnallinen uudistus, kumpi parlamentti ratkaisee asian?

Vast. Jos uudistus on sitä laatua, että se muutta mutkitta mahtuu vanhoihin oikeuskäsitteihin, silloin sitä käsittelee poliittinen parlamentti. Mutta jos siinä on periaatteellisesti uusia näkökohtia, jotka edellyttävät uusia oikeuskäsitteitä, silloin ensin ratkaistaan kulttuuriparlamentissa, onko suotava huomiota ehdotukselle. Jos

kulttuuriparlamentti sen hyväksyy, menee se valtiopäiville. Ottakaamme esimerkki. Joku Suomen kansalainen ehdottaa, että luterilaisen kirkon jäsenille on myönnettävä suurempia poliittisia oikeuksia kuin esim. «kastamattomille». Tätä voidaan pitää periaatteellisena kysymyksenä, jolloin se menee kulttuuriparlamenttiin. Nyt on luonnollista, että parlamentti nauraa semmoiselle ehdotukselle, joka sotii hyväksytyä oikeuskäsitystä vastaan. Mutta jos sattuisi, että parlamentti asettuisi ehdotuksen puolelle, menisi ehdotus valtiopäiville. Siellä se muutta mutkitta ratkaistaisiin sen oikeustajunnan mukaisesti, joka perustuslain voimalla sanoo: ihmiset ovat poliittisesti tasa-arvoisia. Miten päättää siis poliittinen parlamentti? Näin se päättää: jos «kastamaton», on Suomen kansalainen, on hänellä Suomen kansalaisen poliittiset oikeudet.

Kys. Mutta eivätkö n. s. valiokunnat nykyisessä järjestelmässä tee samaa palvelusta? Eiväthän nykyiset valtiopäiväkään ratkaise asiaa, ellei sitä ensin ole valmistettu toisessa tai toisessa valiokunnassa. Miksi siis nimittää näitä valiokuntia parlamenteiksi?

Vast. Nyt käsitätte väärin koko kysymyksen. Eihän valiokunnilla ole mitään valtaa. Ratkaisut tapahtuvat aina valtiopäivien täysistunnoissa. Mutta tässä esitetystä uudessa järjestelmässä on kolme parlamenttia, joilla kullakin on täysi ratkaisovalta omalla alallaan. Niillä saattaa kylläkin olla omia valiokuntiaan työnsä helpoittamiseksi, mutta kaikki kolme ovat keskenään yhdenarvoiset.

Kys. Niinpä niin, huomautukseni oli ajattelematon. Mutta eikö yleensä koko lainlaatumistyö tule paljon mutkikkaammaksi ja hitaammaksi, jos on kolme eduskuntaa? Yhdessäkin jo tuntuu välistä olevan liikaa.

Vast. Uskon päinvastoin, että työ tulee sekä nopeammaksi että tehokkaammaksi, puhumattakaan siitä, että se tulee paremmin harkituksi, arvokkaammaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Kokemus yksin muuten osoittaa, kuinka käytännössä järjestelmä toimii. Enhän minä näitä ehdotuksiani esitä valmiina ohjelmanä, vaan periaatteellisesti uutena suunnitelmana.

Kys. Äskenkö te olette ne keksinyt vai joko kauan olette niitä harkinnut ja miettinyt?

Vast. En ole niitä minä ollenkaan keksinyt. Ne ovat luonnollisia ja itsestään selviä sille, joka ymmärtää elämän lakeja. Tahdon näyttää teille, että ne perustuvat inhimillisen elämän luonnollisiin vaatimuksiin. Viisaat ovat niitä aina tunteneet. Viime vuosisadalla eräs syvälinen ranskalainen filosofi ja oppinut *Saint-Yves d'Alveydre* – ja hänen jälkeensä kokonainen koulu ranskalaisia okkultisteja (*Papus, Barlet, Lejay* y. m.) – jo 80-luvulla laajoissa teoksissaan (*Mission des juifs* y. m.) esitti näitä samoja asioita, jopa todisteli, että vanhoissa sivistyksissä esim. (kiinalaisessa, indialaisessa ja juutalaisessa profeettain aikana) yhteiskunnalliset olot olivat tähän suuntaan järjestetyt. Meidän päivinämme on maailmansodan jälkeen tohtori *Rudolf Steiner* Saksassa herättänyt eloon voimakkaan liikkeen näiden samojen periaatteiden toteuttamista varten (*Bund für Dreigliederung des sozialen Organismus*). Tämä liike

tähtää Saksan uudestisyntymiseen henkisesti ja aineellisesti, sillä on jo omat äänenkannattajansa, koulunsa j. n. e. Näette siis, että esittämäni suunnitelma ei ole mikään minun päähänpistoni.

Kys. Tämä on mieltä kiinnostavaa kuulla, mutta eivätkö nuo mainitsemanne henkilöt ole maailman silmissä haaveilijoita? Ettekö sitä itsekin ole?

Vast. Tarkoitatte, että olemme löylyn lyömiä, ja että meidän haaveillemme ei kannata omistaa suurtakaan huomiota? Olemme teidän mielestänne «epäkäytännöllisiä». Sallikaa minun kysyä teiltä: missä siis ovat «käytännön miehet»? Nekö, jotka saivat aikaan maailmansodan, nälänhädän, vallankumoukset? Sekö se on «käytännöllinen» järjestelmä, joka on miljoonia miehiä tappanut, miljoonia perheitä kurjuuteen syössyt, miljoonia peltoja, puutarhoita, taloja hävittänyt? «Käytännölliset» ihmiset ovat todella saattaneet Europan valtakunnat vararikon partaalle, mutta missä näette «haaveilijoiden» epäkäytännöllisyyden tulokset? Niissäkö teosofisissa y. m. liikkeissä, joita «haaveilijat» ovat alkuun panneet ja joiden elämänfilosofia on ollut ainoana lohdutuksena tuhansille ja miljoonille ihmissieluille nykyajan ylen ja liiaksikin «käytännöllisissä» oloissa? Miksikä nimittää noita ihmisiä «haaveiljoiksi» alentavassa merkityksessä? Minä sanon, että jos semmoisia haaveilijoita olisi enemmän maailmassa, ei olisi niin paljon kurjuutta, tietämättömyyttä ja tuskaa ihmisten yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa oloissa. Oh, «käytännöllisyydestä» ja «epäkäytännöllisyydestä» olisi paljonkin puhumista! Uusi aika ja uusi ihmiskunta tulee arvostelemaan niitä asioita uudella tavalla. Pyydän teitä muuten huomaamaan, että tähän kolme parlamenttia käsittävään ehdotukseen ei sisälly mitään vallankumouksellista mullistusta; se ei ole mitään punaista sosialismia eli bolshevismia, se on vain yksinkertainen pelastuskeino nykyisistä ristiriidoista Europan valtakunnissa. Tietysti se edellyttää hyvää tahtoa, tietysti se edellyttää, että kansalaiset huolehtivat maansa menestyksestä ja toivovat toisilleen hyvää; mutta se ei edellytä, että ihmiset olisivat enkeleitä tai että heidän pitäisi luonnottomalla tavalla muuttaa entinen elämänsä.

Kys. Teidän uskonne on vahva. En tosiaan tahdo ennakolta sitä moittia. Jos tuo kolmijako-ohjelma jossain maassa pantaisiin käytäntöön, sittenpä hän nähtäisiin, mitä hedelmiä se tuottaisi. Ehkä se tekisi yhteiskunnan sopusuhtaisemmaksi ja ihmiset onnellisemmiksi kuin vanha järjestelmä. Mutta saanko tehdä vielä kysymyksen? Ettekö pelkää, että tuo kolmijako taas hajaannuttaisi ihmisiä, että se taas loisi ikäänkuin kolme luokkaa, jotka keskenään olisivat sotajalalla? Eikö voisi sen kautta elpyä tai pikemmin saada uutta voimaa tai vauhtia vanha luokkataistelu?

Vast. Olen odottanut tätä kysymystä. Vastaan siihen kieltävästi ilman pienintäkään epäroimista, koska edellyttämänne asiain kehitys on mahdoton. Luokkataistelu edellyttää aineellisia arvoja, joista taistellaan. Luokkataistelu kohdistuu aina tämän maailman hyvyksiin. Mutta nehän ovat kolmijako-ohjelmassa yhden parlamentin — talouskamarin — hoidettavina, toisten parlamenttien huoltaessa toisenlaisista elämänarvoista. Sitäpaitsi parlamentit yhtämittaa ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja yhteistyössä, joten niistä ei mitenkään saada muodostua erillisiä

leirejä. Kolmanneksi – ja tämä on tärkein tosiseikka, jota ei saa heittää mielestä – samat ihmiset ovat edustettuina kaikissa kolmessa eduskunnassa. Eihän yksikään ihminen ole yksinomaan esim. ruumiillinen työn tekijä: jokainen työmies on ajatteleva olento, jolla on henkiset tarpeensa ja harrastuksensa. Ei liioin kukaan ole vain henkisen työn tekijä: tarvitsehan jokainen myös ravintoa, vaatteita j. n. e. – ja tämän seikan nojalla hän on jäsen taloudellisessa yhteiskunnassa. Samoin jokainen kansalainen on poliittisen yhteiskunnan jäsen yhtäläisine poliittisine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Täten jokainen on omilla intresseillään mukana kunkin parlamentin työssä, mikä on suunnaton ero entisiin luokkiin verraten, joihin yksilö oli etuinensa kytketty.

Kys. Teidän huomautuksenne valaisee asiaa. Uudessa yhteiskunnassa ei täten tulisi olemaan luokkia enää?

Vast. Ei yhteiskuntaluokkia, mutta kyllä luonnollista työnjakoa.

Kys. Silloin todella poistuisi paha epäkohta, sillä järjettömältä ja julmalta on minusta aina tuntunut, että yksilö ikäänkuin kohtalon pakosta on tuomittu kuulumaan määrättyyn luokkaan.

Vast. Aivan niin. Mutta miksikä? Sentähden vain, että erilaista työtä – eri luokkaan kuulumista – seurasivat erilaiset henkiset, aineelliset ja poliittiset edut ja oikeudet. Työn ja tehtävän erilaisuus ei ole itsessään mitään ihmistä loukkaavaa tai alentavaa. Kadunlakaiseminen on yhteiskunnan hyvinvoinnille yhtä tärkeä toimi kuin professorina yliopistossa opettaminen. Eikä tähän käy huomauttaminen, että voisihan professori loma-aikanaan lakaista katuja. Tietysti hän sen voisi tehdä, mutta yhtähyvin hän silloin myös voisi ommella vaatteensa, keittää ruokansa, kukaties ensin viljellä peltonsa j. n. e., jolloin lopulta joutuisimme silhen, että jokainen tekisi kaikkea; mikä olisi sula mahdollisuus. Sentähden työnjako on elämän lakien mukaista, ja meidän ihmisten tulee kunnioittaa kaikkea työtä ja antaa arvo jokaiselle työntekijälle. Sillä työnjako on toista kuin luokkajako. Luokkaan kuulumisen kohtalon pakosta oli paha, mutta pahaa ei ole, että yksilö omien kykyjensä ja taipumustensa perusteella on edeltäpäin määrätty erikoista työtä varten.

Kys. Totta kyllä . . . Kuta kauemmin kuulen teidän puhuvan, sitä paremmin mielestäni teitä ymmärrän.

Vast. Voimme siis asioiden käsittelyssä siirtyä eteenpäin.

Pekka Ervast.

(Tietäjä 1920 Loka-Joulukuu N:o 8-10, s. 365-376)

Tilan puutteesta on tästä numerosta täytynyt jättää joitakuuta mieltäkiinnittäviä kirjoituksia, jotka vasta Ruusu-Ristissä painetaan. Jos tämä vihko olisi ollut isompi, olisi artikkeli »Ommellisesta yhteiskunnasta» julkaistu kokonaisuudessaan.

(Tietäjä 1920 Loka-Joulukuu N:o 8-10, s. 381)